

Open Schools Journal for Open Science

Vol 7, No 1 (2024)

Open Schools Journal for Open Science - Special Issue -IDEA Conference Proceedings

Η ΤΕΧΝΗ ΚΙΝΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Κέλλυ Κερκύρα, Αγγελική Καραγιαννοπούλου

doi: [10.12681/osj.36480](https://doi.org/10.12681/osj.36480)

Copyright © 2024, Κέλλυ Κερκύρα, Αγγελική Καραγιαννοπούλου

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Κερκύρα Κ., & Καραγιαννοπούλου Α. (2024). Η ΤΕΧΝΗ ΚΙΝΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ. *Open Schools Journal for Open Science*, 7(1). <https://doi.org/10.12681/osj.36480>

Η ΤΕΧΝΗ ΚΙΝΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Κέλλυ Κερκύρα, Αγγελική Καραγιαννοπούλου

Περίληψη

Η εργασία αφορά το ρόλο της τέχνης στη ζωή μας. Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι εξής άξονες: Καταρχάς, παρουσιάζεται ο ρόλος της τέχνης στην επιστήμη της ψυχολογίας. Έπειτα εστιάζουμε στην επίδραση της τέχνης στην ιστορία και την εξέλιξη της μέσα από αυτήν. Ακόμη, παρουσιάζεται η ενεργή συμμετοχή της τέχνης σε πολιτικές εξελίξεις. Τέλος, αναφέρεται ο σημαντικός ρόλος της τέχνης στο εκπαιδευτικό πεδίο.

Λέξεις κλειδιά: *τέχνη, ιστορία, ψυχολογία, παιδεία, πολιτική*

1. Εισαγωγή

Από την αρχαιότητα η τέχνη θεωρείτο η πιο σημαντική μορφή έκφρασης, καθώς η υπόστασή της προσέδιδε και προσδίδει ακόμα το νόημα της ζωής. Το συναίσθημα, την αλληλεγγύη και τον στόχο. Διαχρονικά η τέχνη αντιμετωπίζει πολιτική και κοινωνική απαξίωση. Ο στόχος της παρουσίασης αυτής είναι η ανάδειξη του ρόλου της τέχνης σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής, όπως τον ιστορικό, θρησκευτικό, πολιτικό, παιδαγωγικό και ψυχολογικό τομέα.

2. Τέχνη και Ψυχολογία

Η ψυχολογία αποτελεί μια επιστήμη μείζονος σημασίας για το μέλλον της κοινωνίας μας. Η ψυχολογία της τέχνης είναι ο τομέας της ψυχολογίας που ασχολείται με την καλλιτεχνική δημιουργία και μελετά βασικές διαδικασίες όπως των συναισθηματικών διεργασιών, την αντίληψη και την δημιουργικότητα του ατόμου, έχοντας παρεμφερές στόχους με τους υπόλοιπους κλάδους της. Στόχοι της είναι η επεξεργασία των θεωριών της αντιληπτικής και δημιουργικής δραστηριότητας. Έχει βρεθεί ότι η ωκυτοκίνη, η ορμόνη που παράγεται κατά την διάρκεια της γέννας, παράγεται όταν κανείς τελειώνει ένα έργο τέχνης. Εκεί οφείλεται το συναίσθημα της ευχαρίστησης. Παράλληλα, έχει αποδειχθεί να απελευθερώνει την ορμόνη που δημιουργεί το συναίσθημα της ανταμοιβής και των ορμονών που δίνουν την αίσθηση της ευεξίας, δηλαδή της ντοπαμίνης και των ενδορφινών αντίστοιχα.

Η εικαστική ψυχοθεραπεία (art therapy) υπάρχει εδώ και δεκαετίες χρησιμοποιώντας τη ζωγραφική, την εργασία με πηλό, κολάζ και άλλα εικαστικά μέσα ως τεχνικές έκφρασης του ατόμου. Επίσης γίνεται η χρήση από μινιατούρες ώστε να γίνει η απεικόνιση του προσωπικού μας κόσμου σε σμίκρυνση. Ο μετασχηματισμός λανθασμένων αντιλήψεων, εικόνων, η αποκάλυψη του υποσυνείδητου και η εμβάθυνση του εαυτού επιτυγχάνονται μέσω της χρήσης αυτών των εργαλείων.

Επιπρόσθετα, η τέχνη μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέρος της ψυχολογικής αξιολόγησης, με την χρήση προβολικών εργαλείων, όπως για παράδειγμα το Rorschach ή το T.A.T τεστ. Τα τεστ υποδεικνύουν τις ανάγκες, τα συναισθήματα, τις εμπειρίες και τον τρόπο σκέψης του ατόμου, προσφέροντας μια εκτίμηση της προσωπικότητας του ατόμου.

Έκφραση μέσω της τέχνης

Ο Ολλανδός ιμπρεσιονιστής καλλιτέχνης Βαν Γκοχ αποτελεί μια από τις κυρίαρχες και πιο καθοριστικές μορφές στον κόσμο της τέχνης. Ο Βαν Γκοχ είχε διαγνωστεί με διπολική διαταραχή και οριακή διαταραχή προσωπικότητας, ενώ υποστηρίζεται ότι μπορεί να βίωνε και επεισόδια ψύχωσης. Ο Βαν Γκοχ εξέφραζε τα έντονα συναισθήματα μέσω των δημιουργημάτων του. Ο Βαν Γκοχ μετέτρεπε τον πόνο του και το βασανισμό του στην εκθαμβωτική ομορφιά που μετέφερε στον καμβά του. Στην πραγματικότητα πολύ σπάνια εργαζόταν εν ώρα των επεισοδίων αυτών και παρόλο που είχε πολλές δυσκολίες στον ψυχολογικό και ψυχικό του τομέα ο Βαν Γκοχ χαρακτήρισε ως μόνη θεραπεία τις βαθιές φιλίες, οι οποίες του έδωσαν και το κίνητρο να συνεχίσει την ζωγραφική.

3. Τέχνη και Ιστορία

Η τέχνη αποτελεί αρχέγονο και αναπόσπαστο συντελεστή της πολιτισμικής ιστορίας.

Παρόλο που καλλιτεχνικές εκδηλώσεις υπήρχαν από την εποχή των Νεότερνταλ ,περίπου το 65.000 π.Χ., πολλά από τα ευρήματα είναι από το 40.000 π.Χ., από τους Homo Sapiens. Η ζωγραφική ήταν ένας σύνηθες τρόπος τέχνης που αποτέλεσε και βασικό εκφραστικό μέσο της εποχής. Με την χρήση του οξειδίου του σιδήρου και οξειδίου του μαγγανίου μπόρεσαν να τα χρησιμοποιήσουν ως χρώματα για το κόκκινο και το μαύρο χρώμα αντίστοιχα. Η ζωγραφική στο βράχο αναπτύχθηκε κυρίως στην περιοχή της Γαλλοκανταβριανής και είχε θρησκευτικό χαρακτήρα, ενώ στην Αυστρία αναπτύχθηκε ο τομέας της γλυπτικής. Ένα γλυπτό λατρευτικής φύσεως που ανακαλύφθηκε ήταν η λεγόμενη Αφροδίτη του Βίλλεντορφ. Για την έκφραση συναισθημάτων οι αρχαίοι χρησιμοποιούσαν τον χορό αλλά και την μουσική, αφού η ρυθμική κίνηση και οι αρμονικοί ήχοι κατάλαβαν ότι επηρέαζαν την ψυχολογική κατάσταση των ατόμων.

Στην Νεολιθική Εποχή η ζωγραφική ήταν μειωμένη σε πολλές γραμμές, αφού η γυναικά είχε σχήμα τριγώνου και ο άντρας σχήμα σταυρού. Η συγκεκριμένη εποχή είναι πολύ σημαντική καθώς τότε πρωτοεμφανίστηκε η κλωστοϋφαντουργία, όπως και κατασκευάστηκαν νέα υλικά όπως ο κρύσταλλος, ο ίασπις, το κεχριμπάρι, ο χαλαζίας κ.α.

Στην εποχή του Σιδήρου υπήρξε ο μεγάλος υλικός μετασχηματισμός με την χρήση του σιδήρου, του κρατερώματος και του χαλκού. Ο μεγαλιθισμός εμπεριείχε ταφικά μνημεία από πέτρα όπως το κρόμλεχ, ντολμέν, το μενίρ και το μνημείο του Στόουνχεντζ. Ο πολιτισμός Λος Μιγιάρες της Ισπανίας χαρακτηρίζεται από την κεραμική με την ανθρώπινη αναπαράσταση σχηματικών μορφών που είχαν μεγάλα μάτια. Στην Μάλτα ξεχώρισαν οι ναοί της και στις Βαλεαρίδες Νήσους αναπτύχθηκε πολύ η μεγαλιθική κουλτούρα με τα ταφικά της μνημεία. Επιπρόσθετα η κεραμική είναι πολύχρωμη, με γεωμετρικές και μεταλλικές διακοσμήσεις.

Κλασική τέχνη ονομάζεται η τέχνη της κλασικής περιόδου που αναπτύχθηκε στην Ρώμη και στην Αρχαία Ελλάδα. Κύρια χαρακτηριστικά της είναι ο νατουραλισμός, η χρήση του λόγου η έμπνευση από τη φύση. Αναπτύχθηκε πολύ η αρχιτεκτονική και ξεχώρισαν ναοί που ήταν φτιαγμένοι με έναν από του τρεις ή συνδυασμό των ρυθμών (ιωνικός, δωρικός και κορινθιακός ρυθμός). Στην αρχαϊκή εποχή δημιουργήθηκαν και οι κούροι και οι κόρες.

Τέλος υπήρξε ανάπτυξη και στον τομέα της ποίησης μέσω του θεάτρου και τον Διονυσιακών διθυράμβων.

4. Τέχνη και Πολιτική

Ως μέσο έκφρασης η Τέχνη διαχρονικά επηρεάζει την πολιτική και ενισχύει τον θεσμό της δημοκρατίας, όπως για παράδειγμα οι καλλιτέχνες στο Ιράν που χρησιμοποιούν τα δημιουργήματά του για να προβληματίσουν την πολιτική σκηνή. Στο Ιράν, 13 Σεπτεμβρίου 2022, ο θάνατος της Μάχσα Αμίνι (Mahsa Amini) ξεκίνησε μία σειρά διαμαρτυριών από τον περσικό λαό, που δεν άντεξε άλλο τον ανελεύθερο τρόπο ζωής και ακόμα και σήμερα συνεχίζουν δυναμικά και με πολλή γενναιότητα. Οι άνθρωποι του Ιράν μετά από 40 χρόνια και παραπάνω κάτω από ένα καταπιεστικό καθεστώς, που δεν νοιάζεται για τους πολίτες της, αντέδρασαν και με τις εκδηλώσεις κατά της κυβέρνησής τους αλλά επίσης και μέσω της τέχνης.

Η τέχνη εκφράστηκε με πολλούς τρόπους όπως για παράδειγμα με την ζωγραφική, την μουσική και τον χορό. Πέρσες εντός και εκτός του Ιράν αλλά και άνθρωποι που θέλουν να δείξουν την συμπαράστασή τους δημιούργησαν έργα τέχνης που στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση των ανθρώπων έξω από το Ιράν. Στον μουσικό τομέα πολλοί πέρσες καλλιτέχνες συνέθεσαν και δημιούργησαν μουσική εξηγώντας την κατάσταση στο Ιράν και όλα τα δεινά που έχουν ανεχθεί σε όλα αυτά τα χρόνια της διδασκαλίας. Ένας από τους καλλιτέχνες είναι ο Τουμάτζ Σάλεχι (Toomaj Salehi), ο οποίος μέσω της μουσικής του υποστήριζε τις διαμαρτυρίες των συμπολιτών του. Επίσης ο Σαμάν Γιασίν (Saman Yasin) είναι και αυτός μουσικός, ο οποίος όπως και ο Τουμάτζ είναι αντιμέτωπος με εκτέλεση. Τέλος, ένας νόμος που υπάρχει στο Ιράν κάνει τον χορό στους δημόσιους χώρους παράνομο. Έτσι, πολλοί Ιρανοί εκδηλώνουν την διαμαρτυρία τους. Όσο απίστευτο και να φαίνεται σε εμάς ότι κάτι σαν τον χορό θα μπορούσε να είναι ποινικό αδίκημα, στο Ιράν είναι και αρκετοί που έχουν διαμαρτυρηθεί μέσω του χορού έχουν φυλακιστεί ή έχουν εξαφανιστεί όπως τα κορίτσια του Εκμπατάν στην πόλη της Τεχεράνης.

Η τέχνη επηρεάζει άμεσα τις πολιτικοκοινωνικές εξελίξεις, οι οποίες μελλοντικά χαράσσονται ως η ιστορία που εμείς αφήνουμε πίσω μας. Ήδη, επανειλημμένα η τέχνη έχει επέμβει και συμβάλλει καθοριστικά στην μεταβολή της ιστορίας που γνωρίζουμε σήμερα. Παραδείγματος χάρη, κατά την περίοδο επικράτησης της εθνικής δικτατορίας (χούντα), η τέχνη αποτέλεσε έναν από τους κύριους παράγοντες της έκφρασης και αντίστασης εναντίον των αντιδημοκρατικών εξελίξεων.

Κατά την πληγωμένη αυτή εποχή τέχνη άνθισε αναμεσα στους ελάχιστους ανθρώπους που αντιστέκονταν στις τότε πολιτικές εξελίξεις δίνοντας ελπίδα στους πολίτες για το μέλλον της χώρας. Καλλιτέχνες όπως είναι ο Μίκης Θεοδωράκης, ο Μάνος Λοΐζος και πολλοί ακόμα έχουν αφήσει το ιστορικό καλλιτεχνικό τους στίγμα στην περίοδο αυτή. Με την τέχνη τους συμπαραστάθηκαν στους συνάνθρωπους τους που υπέφεραν παρά τον κίνδυνο και τις επιπτώσεις που υπέφεραν εξαιτίας της. Η τέχνη τους έχει μείνει χαραγμένη στον ελληνικό πολιτισμό έως και σήμερα.

5. Τέχνη και Παιδεία

Η τέχνη ανυψώνει τον άνθρωπο αισθητικά και ηθικά, συμβάλλει καθοριστικά στην εσωτερική, πνευματική και αισθητική του καλλιέργεια. Μέσω την παιδαγωγικής εφαρμογής της τέχνης, οι μαθητές έχουν την δυνατότητα να έρθουν σε ενεργή επαφή με αυτήν, γεγονός που συνεισφέρει καθοριστικά στην ατομική τους εξέλιξη και στην μελλοντική ένταξη τους στην κοινωνία.

Η ενεργή συμμετοχή της τέχνης στο εκπαιδευτικό πεδίο εξασφαλίζει την ανάπτυξη της αισθητικής κριτικής, ικανότητα η οποία είναι κρίσιμη για το μέλλον, καθώς με αυτήν ο άνθρωπος επιλέγει ανάλογα το περιβάλλον του και τους παράγοντες που θα το αποτελούν. Επιπλέον η τέχνη στο σχολικό περιβάλλον εξελίσσει άμεσα την αίσθηση του χώρου των μαθητών, αναπτύσσει και βοηθά τους μαθητές να σκέφτονται δομημένα, δημιουργικά και συνδυαστικά, μια ικανότητα επίσης μείζονος σημασίας.

Εξαιρετικό παράδειγμα της τέχνης στην παιδεία είναι η χρήση της από την μεσαιωνική εκκλησία, η οποία αξιοποιούσε την παραστατικότητα στις θρησκευτικής τέχνης για την διδασκαλία των μαθημάτων της βίβλου στους αναλφάβητους, καθώς τότε μόνο ελάχιστοι προνομιούχοι κατείχαν βίβλο και είχαν την ικανότητα της ανάγνωσης και ερμηνείας της.

Τελικώς, και σημαντικότερα, η τέχνη στο σχολικό περιβάλλον αποτελεί τον κύριο παράγοντα μετάδοσης και διδασκαλίας της συναισθηματικής μόρφωσης των μαθητών. Η τέχνη χαρίζει στους μαθητές την ευκαιρία ωμής συναισθηματικής έκφρασης, κατανόησης αλλά και επικοινωνίας, που συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη συναισθηματικής ευφυΐας, αλληλεγγύης και ενσυναίσθησης.

Πηγές

- ❖ <https://journalbipolar disorders.springeropen.com/articles/10.1186/s40345-020-00196-z>
- ❖ <https://www.psychologynow.gr/psychologia-texni/eikastika/11242-i-psychologia-tis-texnis-ennoies-kai-xarakteristika.html>
- ❖ <https://www.alt.gr/oi-eikastikes-technes-stin-periodo-tis/>
- ❖ <https://www.kathimerini.gr/culture/books/1061770/a-pagkosmios-polemos-ta-simadia-toy-stin-techni/>
- ❖ <https://www.tovima.gr/2018/07/02/vimagazino/texni-apo-ta-xarakwmata/>
- ❖ <https://www.artycle.gr/theoria-istoria/133-expresionismos.html>
- ❖ <https://www.alt.gr/oi-eikastikes-technes-stin-periodo-tis/>
- ❖ [Ιστορία της τέχνης - Βικιπαίδεια \(wikipedia.org\)](https://el.wikipedia.org/wiki/Ιστορία_της_τέχνης)
- ❖ [Η ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ | ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤ \(sch.gr\)](https://www.sch.gr/techni)
- ❖ [Ψυχοθεραπεία – Art Therapy | Mandala Greece](https://www.mandala-greece.com/)
- ❖ <https://www.museumofthebible.org/picture-books-of-the-past-reading-an-old-master-painting>